

Přílohy

Na koni po Lanškrounsku

Krajinářsko-architektonická koncepce hipoturistiky po Lanškrounsku

**FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE**

Bc. Kateřina Dvořáková

ateliér Trevisan-Sklenář

magisterský studijní program

15120 Krajinářská architektura

LS 2024/25

OBSAH

Příloha I. - Historie a původ koní 3

Příloha II. - Plemena.....7

Příloha III. - Historie chovu koní 17

Příloha IV. - Účinky koně na člověka a léčebné procedury25

Příloha V. - Agroturistika29

Příloha I.

HISTORIE A PŮVOD KONÍ

Na koni po Lanškrounsku

Krajinářsko-architektonická koncepce
hipoturistiky po Lanškrounsku

**FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE**

Bc. Kateřina Dvořáková
vedoucí práce: Ing. Jitka Trevisan
15120 Krajinářská architektura
Diplomní projekt
LS 2024/25

Historie a původ koní

Nejdávnější předek koně žil v době spodního eocénu přibližně před 60 miliony let a dále se vyvíjel na území dnešní Severní Ameriky. Díky tehdejšímu spojení kontinentů se tak předci koní rozšířili až do oblastí dnešní Asie. Za nejstarší řád kopytníků jsou označováni prakopytníci (Condylarthra). Jednalo se o všežravce, kdy největší jedinci dosahovali velikosti dnešní ovce, předchůdci koní byli velikostí však spíše podobní kočce. Poté se zformovali lichokopytníci a sudokopytníci. Lichokopytníci se dále rozpadli na dvě linie, Ceratomorpha (nosorožci) a Hippomorpha (koně).

Tehdy se objevil prakoník (Eohippus nebo Hyracotherium). Měl 4 prsty na předních a 3 na zadních nohách jež byly chráněny silnou vrstvou rohoviny (kopýtkem). Mezi spodním a středním eocémem se objevily nové rody Orohippus (před 50 miliony let) a Epihippus (před 46 miliony let). Dalším vývojovým stupněm byl Mesohippus, který žil ve svrchním eocénu (před 37 miliony let). Má ještě klenutý hřbet nicméně má již delší nohy.

Oproti předchůdcům Mesohippus opustil prostředí hustých lesů džungle a žil v křovinatých oblastech. V průběhu oligocénu (před 34-23 miliony let) ustupovali pralesy lesům mírného pásu až bezlesím pláním. Touto dobou se těmto změnám přizpůsobil Miohippus, který má již oproti předkům rovný hřbet, větší trup a delší nohy. Ve spodním miocénu (před 23-17 miliony let) se z něj vyvinul Parahippus. Má již 1 metr v kohoutku, což odpovídá velikosti dnešních pony, nicméně podobou stále připomíná Miohippuse. Následovalo Anchitherium a ve středním a svrchním miocénu (před 16-5 miliony let) již nastupuje Merychippus. Stále má 3 prsty na předních a zadních končetinách, nicméně celou svou váhu již nese na prostředních prstech. Dva boční prsty jsou již zakrnělé a nedotýkají se země.

S koncem miocénu však přichází velké množství dalších druhů. Avšak nejpodstatnějším je Pliohippus, který se objevil přibližně před 12 miliony let a je považován za předchůdce dnešních koní. Celou stavbou těla se již podobá dnešním koním. Má již pouze jeden prst chráněn kopytem, postranní prsty jsou skryté pod kůží. Rod Equus, tedy dnešní zástupci koní, se začali formovat v pliocénu, tedy asi před 4 miliony let. Koně však na území Ameriky vyhynuli mezi 13-11 tisíci lety. Do Ameriky se koně vrátili teprve s příjezdem osadníků v 16. století.

[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13]

Condylarthra [1]

Eohippus [2]

Orohippus [3]

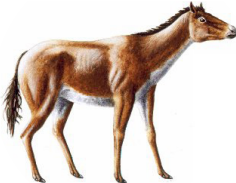
Epihippus [4]

Mesohippus [5]

Miohippus [6]

Parahippus [7]

Anchitherium [8]

Merychippus [9]

Pliohippus [10]

Equus [11]

Příloha II.

PLEMENA

Na koni po Lanškrounsku

Krajinářsko-architektonická koncepce
hipoturistiky po Lanškrounsku

**FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE**

Bc. Kateřina Dvořáková
vedoucí práce: Ing. Jitka Trevisan
15120 Krajinářská architektura
Diplomní projekt
LS 2024/25

Plemena

Základní dělení plemen je podle stupně prošlechtění, a to na primitivní a kulturní plemena. Primitivní si zachovávají původní způsob života, mají tvrdou konstituci, dospívají později, jsou dlouhověcí, obvykle jsou menšího vzrůstu a bývají velmi přizpůsobivá. Kulturní plemena jsou dlouhodobě šlechtěna podle chovných cílů.

Dále se podle původu dají koně rozdělit do 4 skupin – stepní, orientální, západní a severské.

Stepní nebo také mongolští koně jsou vystaveni drsným podmínkám mongolské stepi, jedná se o jedny z nejodolnějších plemen. Patří sem právě kůň mongolský, který je jedním z nejstarších a nejčistších plemen stepního typu. Dále pak například akhal-teke, kazachstánský kůň, jakutský kůň nebo baškirský kůň.^[1]

mongolský kůň ^[12]

akhal-teke ^[13]

kazachtánský kůň ^[14]

jakutský kůň ^[15]

baškirský kůň ^[16]

Skupina východních orientálních koní má za předka divokého koně (Equus ferus) a tvoří je další 4 podskupiny – koně íránské, tarpani, koně arabského typu a anglického typu. Íránský je například karabašský kůň, z podskupiny tarpan jde například o huculského koně, zástupcem koní arabského typu je samozřejmě arabský plnokrevník a z anglického typu zase anglický plnokrevník.^[1]

karabašský kůň ^[17]

hucul ^[18]

arabský plnokrevník ^[19]

anglický plnokrevník ^[20]

Předkem západních koní byl kůň západní (Equus robustus) a patří sem plemena norik, hafling, shirský kůň nebo clydesdalský kůň.^[1]

norik ^[21]

hafling ^[22]

shirský kůň ^[23]

clydesdalský kůň ^[24]

Skupinu severských koní tvoří například fjorský kůň a shetlandský a velšský pony.^[1]

fjorský kůň ^[25]

shetlandský pony ^[26]

velšský pony ^[27]

A dále se koně mohou rozlišovat podle temperamentu na chladnokrevné a teplokrevné.

Chladnokrevní koně (odvození od západního koně) mají mohutnou stavbu těla, jsou klidnější s dobrým charakterem a často jsou používáni jako tažní koně. Jde tedy například o norika, shirského nebo clydesdalského koně.

Teplokrevníci jsou odvozeni od koně východního, mají ušlechtilější stavbu těla, jsou živější a jsou převážně jízdními a sportovními koni. Jsou jimi například český teplokrevník, huculský kůň starokladubský kůň nebo kůň hannoverský. Dále se dělí na plnokrevníky a polokrevníky.

Plnokrevníci jsou stará ušlechtilá plemena, která si zachovala svůj původní ráz a je bez příměsi cizí krve, nebo jde o teplokrevníka dlouhodobě šlechtěného na určitou užitkovou činnost jehož požadované vlastnosti již dalším prokříváním nelze zlepšovat. Jsou jimi zmiňovaní arabský a anglický plnokrevník nebo jde také o koně achal-teke.

Polokrevníci jsou kříženci plnokrevných koní s teplokrevníky. ^[1]

Česká plemenná kniha z roku 2022

Plemenné knihy jsou dle § 5 zákona č. 154/2000Sb. (plemenářský zákon) uznány Ministerstvem zemědělství pro sdružení ke šlechtění následujících plemen:

Anglický plnokrevník

Vysoce výkonnostní plemeno, jemuž je podřízen i šlechtitelský program. Jedná se o velmi důležitého zlepšovatele dalších plemen. Chovným cílem je zvyšování jeho výkonnosti v rovinových dostizích, tedy rychlosti (včetně rychlosti ve vytrvalosti) a konstituční tvrdosti. K hodnocení jedinců slouží dostihová kariéra. ^[14]

anglický plnokrevník ^[20]

arabský kůň ^[19]

Arabský kůň

Chovným cílem tohoto plemene je čistokrevný, všestranně výkonný a dlouhověký arabský kůň střední velikosti. Jeho použití je jak pod sedlo jako rodinný a vyjížďkový kůň, tak i pro soutěže a do lehčí pracovní a kočárové zápřeže. ^[14]

Českomoravský belgický kůň

Plemeno má dlouholetou tradici šlechtění. Chovným cílem je chladnokrevný kůň dospívající ve 3 letech. Má vyrovnaný charakter, je pracovitý, snadno ovladatelný a učenlivý, adaptabilní na různá prostředí. ^[14]

českomoravský belgický kůň ^[28]

český norik ^[29]

Český norik

Jde o pokračování chovu a šlechtění norického koně, který byl jako samostatné plemeno uznán roku 1995. Český norik je mohutný chladnokrevník středního vzrůstu s dlouhým, výše nasazeným krkem. Splňuje podmínky pro práci v tahu, ale i pod sedlem. ^[14]

Český sportovní pony

Plemeno je určeno především pro sport dětí a mládeže na všech výkonnostních úrovních. Cílem šlechtění je tedy všestranně využitelný pony jezdeckého typu. Je dlouhověký, nenáročný a odolný vůči vnějším vlivům. Důraz je u nich kladen na charakter a ochotu k práci. Právě charakter je limitní pro zařazení do plemenitby. ^[14]

český sportovní pony ^[30]

český teplokrevník ^[31]

Český teplokrevník

Cílem šlechtění je ušlechtilý, lehce jezditelný kůň, který je vhodný pro všechny druhy výkonnostního jezdeckého sportu a pro volnočasové aktivity. Dospělý jedinec je středního vzrůstu a pevného fundamentu. Skoková výkonnost koní se neustále zvyšuje. ^[14]

Český trakén

Trakénský kůň je čistokrevným plemenem mezinárodního významu. V roce 2022 byl zařazen do kulturně historického dědictví UNESCO. Kontrola čistokrevnosti se provádí do 4. generace původu. Je středního až vyššího rámce s výrazným pohybovým potenciálem. Má velmi živý temperament a dobrý charakter s dobrými jezditelnými vlastnostmi. Pro svou citlivost a inteligenci je vhodný i pro ženy a malé jezdce. Je dlouhověký, dožívá se až 30 let. Hodí se pro všechny jezdecké disciplíny, kde vyniká především v drezúře a všestranné způsobilosti.

český trakén

connemara pony

Hafling

Plemeno pochází z jižního Tyrolska, kdy teorií o vzniku plemene za pomoci křížení je značné množství a často se od sebe podstatně odlišují. Plemeno se chová v 7 liniích a chovatelské svazy se snaží o jejich udržení v dostatečném počtu i kvalitě. Chovným cílem je univerzálně středně velký kůň se silou, dostatečným temperametem a přátelským charakterem. Je tak vhodný pro všechny druhy rekreačního a sportovního jezdeckví i vozatajství, rehabilitační ježdění, práci v zemědělství, agroturistiku a další.

hafling

huculský kůň

Irish Cob

Jeho plemenná kniha byla založena teprve v roce 1998 v Irsku. Nejvhodnějším využitím je práce v tahu, pro kterou byl právě v minulosti používán. Pro svůj charakter se však hodí také pro rekreační ježdění, nižší drezúry a osvědčil se také pro hiporehabilitace. Během let 2019-22 došlo k velkému početnímu nárůstu těchto koní, chov tak již není založen pouze na importu, ale i na tuzemském chovu

Irish Cob

Klusák

Cílem šlechtění tohoto teplokrevného plemene je sportovní kůň. Zvyšování jeho výkonnosti se provádí v rámci klusáckých dostihů, kde se hodnotí rychlost, vytrvalost, čistota a styl klusu a odolnost vyšších věkových kategorií. Je středního vzrůstu a pro dosažení chovného cíle se provádí selekce a čistokrevná plemenitba v rámci uznaných klusáckých plemen – americký, francouzský, frankoamerický, ruský a orlovský klusák.

klusák

kinský kůň

Kinský kůň

Patří mezi nejvýznamnější původní plemena koní v ČR. Vznik plemene je spojován s rodem Kinských. Jedná se ušlechtilé plemeno středního tělesného rámce. Cílem je sportovní kůň vhodný i pro rekreaci s vynikajícím charakterem, snadnou jezditelností. Převládá u nich žlutá nebo plavá barva srsti. V současnosti se pro ně upřednostňuje čistokrevná plemenitba s cílem udržet původní geny.

Lipický kůň

Šlechtění se snaží o udržení odolnosti, tvrdosti, živého temperamentu plemene spolu s ochotou k práci a přirozenou inteligencí, která zaručuje širokou škálu použitelnosti. Hlavním chovatelským centrem je Dvůr Prak, který je též sídlem Svazu chovatelů lipického koně.

lipický kůň

minihorse

Minihorse

Plemeno vzniklo s cílevědomým šlechtěním pro miniaturizaci koně se zachováním harmonického utváření zevnějšku a pevné konstituce včetně dobrého zdraví. Ke šlechtění docházelo především v Anglii a USA. Dnes u tohoto plemene rozeznáváme dvě sekce (A a B) na základě jejich výšky. Sekce A dosahuje v dospělosti výšky 86,36 cm v kohoutku a sekce B 98,52 cm. Cílem chovu je tedy vytvoření malého plemene se zachováním základních tělesných proporcí, korektního postoje a vyrovnané povahy. Plemenitba je realizována pouze čistokrevně, kdy příměv jiných genů je nepřipustný.

Moravský teplokrevník

Tento kůň má historickou tradici chovu na Moravě. Cílem je středně velký ušlechtilý kůň s mírně delším trupem. Je chovaný na bázi původních rakouskou-uherských kmenů. Požadován je dobrý charakter s ochotou k práci, všestranného užití v sedle a zápřeži. Jedná se o geneticky cennou populaci, která je genetickým zdrojem pro udržovací šlechtění a eventuální regeneraci plemen se shodným genovým základem. Svaz chovatelů tohoto teplokrevníka je od roku 2002 členem mezinárodní organizace FIF, sdružující chovatele s základním genem rakousko-uherských kmenů, jejímž cílem je pomoc se stabilizací populace a rozšíření těchto koní v Evropě.

moravský teplokrevník

Plnokrevný arabský kůň

Cílem chovu je zvyšování kvality koní a jejich využívání v jezdeckém sportu. ACHPAK ČR (asociace chovu plnokrevných arabských koní České republiky) dohlíží na udržení čistoty dle standardů WAHO (World Arabian Horse Organization). Všichni tito koně v České republice jsou očipovaní a narozeným hříbatům se provádějí testy DNA na potvrzení původu a testování genetických chorob. [14]

abrabský plnokrevník [19]

shagya arab [40]

Shagya arab

Reprezentuje zachované arabské pleno s původem chovu v bývalých rakousko-uherských hřebčinech Radovec a Bábolna. Čistokrevnost chovu je založena páření jedinců ze strany matky k mezinárodně uznávaným rodinám na straně otce. Výjimku u jinak čistých plemenitěb lze uzнат arabským plnokrevným hřebcům, kteří splňují tělesné podmínky. Nejedná se početné plemeno v rámci evropských států. Stupeň sportovní výkonnosti je asi na střední úrovni, plemeno má však využití jako všestranný jezdecký kůň. Ve sportu se nejčastěji účastní u vytrvalostních závodů, ale i drezúry a skoků a spřežení. Jinak se jedná o středně velkého, charakterově spolehlivého jedince. Má velký význam v prostorové, elastické a korektní mechanice pohybu v kroku, klusu i cvalu. [14]

Shetlandský pony

Je jedním z nejmenších a nejstarších nativních plemen. Pochází ze Shetlanských ostrovů, které leží severně od Skotska. Jeho původní využití bylo jako soumar (nosný kůň), později byl šlechtěn i k činnosti v tahu, kdy našel uplatnění při práci v dolech. Dnes se však jedná o výborného jezdeckého koně pro děti a lehce zapřaženého jedince. Je dlouhověký, nenáročný, charakterově vyrovnaný a všestranně použitelný. Chovné cíle směřují k udržení pony u standardního typu. U mini typu je cíl zaměřen k miniaturizaci při zachování souladného exteriéru i zdraví. [14]

shetlandský pony [26]

slezský norik [41]

Slezský norik

K utváření populace docházelo v oblastních podmínkách Slezska mezi lety 1900-1950. Současný stav populace genetického zdroje je stabilizovaný s mírně stoupající tendencí. Jejich chov je rozptýlený do zemského chovu v různých oblastech republiky, což lze klasifikovat kladně z hlediska jejich adaptace na odlišné podmínky ve výcviku. Uplatňují se při potahových pracích. Zájem těžařských společností se však významně snížil a ocenění této služby je značně podhodnoceno. [14]

Slovenský teplokrevník

Šlechtění má za cíl korektního, výkonného koně pro jezdecký sport. Jejich chov je vytvořen na základě homogenního původu z nejlepších světových linií a rodin. [14]

slovenský teplokrevník [42]

Starokladrubský kůň

Cílem je zachování jediného původního českého plemene s využitím při ceremoniích a reprezentativní službě, dále také soutěžím spřežení, drezúře, baroknímu ježdění a rekreačnímu ježdění. Je středně velkého až velkého vzrůstu. Má typickou klabonosou hlavu s výraznými tmavými očima. Krk je vysoko nasazen s méně znatelným kohoutkem. Žádané jsou dvě barevné varianty, a to bělouši a vraníci. Z plemenitby se nevylučují ani jiné barevné varianty klisen – například hnědáci a ryzáci. Jiné barevné varianty hřebců jsou však z plemenitby vyloučeny. Charakteristické je pozdní dospívání, dlouhověkost, dobrá plodnost a adaptabilita pro různá prostředí. Mají vyrovnaný charakter, živý temperament, jsou učenliví, snadno ovladatelní s chutí k práci a spolupráci s lidmi. Chov probíhá v Národním hřebčínu v Kladruzech nad Labem a dále u soukromých chovatelů. K udržení nízké příbuznosti napomáhá alternativní přípařovací plán, který nabízí vhodné rodičovské páry. [14]

starokladrubský kůň - bělouš [43]

starokladrubský kůň - vraník [44]

Velšský pony, kob a velšský plnokrevník

Plemenná kniha pony a kob byla založena v roce 1901 ve Velké Británii. Jejich šlechtění v ČR vychází z předpisů republiky a mateřské plemenné knihy Británie. U hřebců se klade důraz na selekční tlak. Jedná se o koně s dobrým charakterem, pevným zdravím a kvalitní mechanikou pohybu. Je proto vhodný pro všechna odvětví jezdeckého sportu. Velšští koně se prezentují ve sportu, hiporehabilitaci i jako spolehlivý rodinný a rekreační koně. [14]

velšský kob [45]

velšský pony [27]

velšský plnokrevník [46]

Příloha III.

HISTORIE CHOVU KONÍ

Na koni po Lanškrounsku

Krajinářsko-architektonická koncepce
hipoturistiky po Lanškrounsku

**FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE**

Bc. Kateřina Dvořáková
vedoucí práce: Ing. Jitka Trevisan
15120 Krajinářská architektura
Diplomní projekt
LS 2024/25

Historie chovu koní

Chov koní má historii začínající před 6 000 lety, tedy 4 000-3 500 lety př.n.l., kdy byli koně domestikováni ve střední Asii (na území dnešní Ukrajiny, Kazachstánu a jižního Ruska). Chov a jeho vývoj byl ovlivněn především potřebami a kulturní vyspělostí obyvatel dané doby a národností. Nejprve sloužili jako obětní zvířata a zdroj masa, mléka a kůže. Postupně se však jejich využití rozšířilo na tahání břemen a nošení nákladů. Později nastal průlom s vynálezem jízdy na koni, což umožnilo rychlejší přesun na delší vzdálenosti a lov.

Starověk

Ve starověkých civilizacích, jako byly Mezopotámie, Egypt a později Řecko a Řím, hrál chov koní klíčovou roli. V mocných říších jako Asýrie, Babylonie a Persie koně sloužili především pro válečné vozy, jež byli klíčovou složkou armád. V Egyptě byli koně používáni asi od 16. století př.n.l. také k tahání válečných vozů, což bylo revoluční pro vojenskou taktiku. Koně zde tak byli spojení s Královskou mocí a sloužili jako symbol prestiže.

egyptský válečný vůz ^[47]

obřad ašvamedha ^[48]

První zmínky o koních v Číně pochází z dynastie Shang (1 600-1 046 př.n.l.). Koně byli používáni pro vojenské účely. V dynastii Han (206 př.n.l. – 220 n.l.) začal obchod po Hedvábné stezce přivádět ceněná plemena jako Ferghánské (nebeské) koně, kteří byli známí pro svoji sílu a vytrvalost.

koně ve starověké Číně ^[49]

koně v římském cirku ^[50]

V severní Africe se koně začali chovat poté, co je sem přivedli Féničané (asi 600 př.n.l.) a další středomořské kultury. Zdejší Berberští koně se pak stali jedním z nejvýznamnějších plemen.

bereberský kůň ^[51]

Jak jsem již psala v odstavci Historie a původ koní, v předkolumbovské Americe domestikace koní nebyla známa, jelikož zde koně přibližně před 10 000 lety vymřeli. Vrátili se sem až s evropskými osadníky v 15. a 16. století a změnilo to tak způsob života původních obyvatel.

Středověk

V období středověku byl chov koní spojen s rytířskou kulturou. Chov těchto koní byl nákladný, což vedlo ke vzniku specializovaných hřebčínů v blízkosti královských dvorů a hradů. Kromě válečného využití byli koně nezbytní i pro zemědělské práce a dopravu. Významné byli pro svůj chov koní země Anglie, Francie a Španělsko.

Evropa jich využívala především pro vojenské účely. Koně zde byli dále třídění dle svého využití (váleční, zemědělští a tažní a turnajoví koně), díky čemuž vznikala nová specifická plemena.

Byzantská říše zdělila tradice římského chovu a zdokonalila jej pro vojenské a diplomatické účely. Koně tvořili základy těžké kavalerie, známé jako katafrakti. Byzanc také ovládala důležité obchodní cesty, což jí umožňovalo získávat kvalitní koně z oblasti Persie a Střední Asie.

Arabové během středověku dosáhli mistrovství ve šlechtění. Arabský kůň, známý svou vytrvalostí, rychlostí a inteligencí byl považován za ideálního válečného a jezdeckého koně. K jeho šíření do Evropy, Asie a Afriky přispělo šíření islámu.

V Asii byl chov klíčový při expanzi Mongolské říše. Mongolové své robustní a odolné poníky využívaly k bleskovým útokům a dlouhým pochodům. Každý jezdec měl hned několik koní, což jim umožňovalo neustále se přesouvat bez ztráty mobility. Čína během dynastie Tang (618-907) a Song (590-1279) importovala ceněné koně z Persie a Střední Asie skrze Hedvábnou stezku.

Zde byli klíčoví již zmiňovaní berberští koně muslimských armád. Byli rychlí, odolní a ideální pro pouštní podmínky. Díky kontaktům s arabským světem byla africká plemena dále ovlivněna arabskými. V subsaharské Africe byli koně kvůli výskytu much tse-tse využíváni méně. Přesto se i v blízké oblasti, jakou je například Sahel, chov dále rozvíjel.

Novověk

S příchodem novověku došlo k výrazným změnám v chovu koní. V 16. a 17. století se rozšířilo používání lehčích a rychlejších plemen, která byla ideální pro obchodní a poštovní účely. V této době se také zvýšil důraz na systematické šlechtění, což vedlo k zakládání státních hřebčínů.

Do celé Evropy proudili koně z Iberského (Pyrenejského) a Apeninského poloostrova. Koně stále byli důležitou součástí armád, nicméně těžká kavalerie byla nahrazena lehčími jezdeckými jednotkami. Španělé, Francouzi a Britové zůstávají lídry v chovu koní pro vojenské účely. Španělský andaluský kůň byl oblíben pro svoji eleganci a schopnosti v bojích. V Anglii byla založena 1. plemenná kniha pro anglického plnokrevníka, který se stal základem pro moderní dostihy. V 18. století se páteřními pro zemědělství stala těžká plemena. Tahali pluhy a vozy.

Arabští koně si udrželi svůj význam díky obchodu a diplomacii. Tito koně byli používáni k vylepšování evropských plemen. V Osmanské říši byl již chov organizován státem, kdy cílem byla kvalitní produkce válečných a jezdeckých koní.

Do Číny se stále dováželi koně ze Střední Asie a Persie a stále jsou užíváni ve velkém v bojích. Mongolští koně se stali součástí pasteveckého způsobu života. A i přes pokles významu Mongolské říše byli koně ceněni pro jejich odolnost a schopnost přežít v extrémních podmínkách.

Během této doby se dostali koně i do Ameriky, kde dříve vyhynuli. Díky španělským kolonizátorům se zde rozšířila i španělská plemena, která následně obývala místní prerie a pampy, kde se rozmnožili v obrovská stáda (mustang). V severní Americe koně hráli zásadní roli v rozvoji zemědělství, těžby a dopravy. Poptávka po těžkých plemenech zde rostla především kvůli rozvoji těžby uhlí a průmyslových činností.

Současnost

V současné době je chov koní zaměřen na sportovní využití, rekreaci a tradiční chov plemen s historickým významem a v menší míře i pro práci. Ve východní a jihovýchodní Evropě je kůň na venkově stále běžným tažným zvířetem. Koně se také využívají ve zdravotnictví. Jde například o výrobu očkovacích látek, ale hlavně má velký význam při jednotlivých rehabilitacích. S koni se ale lze již setkat i v cirkusech a často se začínají objevovat také v zoologických zahradách, kdy u nás je chovají například Zoo Brno, Zoo Liberec či Zoo Tábor.^[1,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25]

 karafrakt ^[52]

Historie chovu koní u nás

Starověk

Počátky chovu koní v našich zemích jsou spojovány s východními Slovany, kteří v chovu koní mají dlouholetou tradici. Některé národy totiž žily kočovným způsobem, kdy jejich obydlí tvořily vozy. Chovná stáda tak byla zdrojem masa, mléka, kůží a přepravním prostředkem.

První zmínky o chovu koní v našich zemích se objevují v 6. století při osidlování Slovany. Koně prozatím však nebyli využíváni pro vojenské účely. V 7. a 8. století v době hradišť kůň opět nabírá na významu jakožto dopravní a tažné zvíře. Stávali se postupně důležitějšími také v oblasti zemědělství a v 9. století se již hojně vyváželi do okolních zemí. Koně se začali zapojovat do loveckých honů šlechty a nastupuje i vojenské využití kvůli lidským nárokům na výkonnost.

Středověk

V době začínajícího rytířství a změny využití koní (tedy převážné pro vojenské, turnajové a dopravní účely) se změnily i požadavky na typ koní, kdy se začaly zvyšovat nároky na jejich mohutnost. Vzhledem k těmto nárokům byl jejich výcvik mimořádně náročný. Pro zlepšení „jezditelnosti“ docházelo ke křížení chladnokrevných klisen s orientálními hřebci (import ze západu), nicméně udržení hmotnosti a mohutnosti zůstávalo prioritou.

Podle plemenářského zákona z 11. století tvořilo chovné stádo 12 klisen a 1 plemenný hřebec. Pro chovy se zřizovaly hřebčiny v blízkosti hradních sídel. Čítaly mezi 50-200 klisnami. Chovu koní se pak také věnovaly i kláštery, zde potřebovali koně k zemědělství, dopravě a případné obraně.

Pro výcvik a zlepšování koní byly velice významné turnaje. Koncem středověku však turnajová sláva začala uhasínat. Do popředí se dostává renesance, kde se pro koně objevují i nové funkce.

Koně se v této době začali dělit na 4 typy: válečný bojový oř, parádní ceremoniální kůň, klepper (pracovní kůň) a soumar, který byl dopravním koněm na obchodních stezkách.

Koně pro vojenskou potřebu a turnaje

Turnaje byli prostředkem pro zvyšování výkonnosti a udržení si bojové pohotovosti. K těmto účelům byli vybíráni pouze hřebci a ojedinele valaši. Šlo o mohutné koně, pro pochody však byli využíváni lehčí jedinci, kteří byli pohyblivější, těm se říkalo mimochodníci. Většinou to také byli koně služební, jež vozili různé úředníky, kteří vykonávali inspekční cesty. Dále se tiito koně využívali pro chov. Výběr plemeníků byl záležitostí majitele, kteří vybírali jedince, co se osvědčili právě v turnajích nebo válečných akcích. U klisen se však výkonnost až do 19. století neproěřovala vůbec. Dále měli tiito koně jedinečné vlohy pro skákání, což mělo při střetu vojsk značný význam.

Užitkoví (pracovní) koně

Jejich chov byl také motivován možností využití v lovectví (hony či štvanice). Jednalo se o jedince s vysokým stupněm výcviku a ti co oplývali svou rychlostí a konstituční tvrdostí.

Nosní koně

Tito jedinci museli být především klidní a pokud možno menšího vzrůstu. Důležité pro ně byly zdravé a silné končetiny a výhodou byl také širší hřbet. Pro nesení nákladů se však mimo koní využívali také osli, muly a mezci.

Novověk

Zde dochází k rychlému rozvoji palných zbraní, což změnilo techniku i strukturu válek. Rytířské jízdy tak pozbyli významu a nové kavalerie se staly pohyblivějšími. Již se klade důraz na pohotovost koní v reakcích na jezdců a opět také na výkonnost. Pro tyto požadavky se velmi osvědčili koně španělští, kteří byli adaptabilní a schopni vrcholných výkonů. Také vynikali pro ceremoniální obřady. Jejich chov se tedy rozšířil i do našich zemí. Tyto chovy ovšem splývali s chovy domácích plemen a postupně se tak křížili. Pozornost se začala věnovat také zemskému chovu. Tím se z dřívější pestré krevní struktury začaly vytvářet domácí rázy, zvláště ve východních Čechách, kde převládali teplokrevníci (chrudimští hospodářští koně). Během třicetileté války naše chovy utrpěly značné škody, jelikož většina bitev se odehrávala právě na našich územích. Po třicetileté válce nastal úpadek zemského chovu (1662). Chovatelé si začínali uvědomovat význam biologické hodnoty domácích plemen a prostředí. Tato plemena totiž dosahovala největších úspěchů. Tento poznatek se začal postupně uplatňovat i v ostatních zemích.

Jelikož požadavky na výkonnost se neustále zvyšovaly a jezdecká dovednost se u vyšší třídy stala nutností, začaly vznikat jezdecké školy. Ty měly v této době především bojové prvky a základy drezúry přišly později. Koně se však začali uplatňovat také v moderním poštovníctví.

Z velkého množství hřebčínů s chovy španělských koní se ve světě (mimo oblast Iberského poloostrova) zachovaly pouze dva hřebčíny, a to naše hřebčiny v Kladrubech nad Labem (1579) a o rok mladší v Lipnici (1580). Kladruby nad Labem se v českých zemích staly jedním z klíčových center chovu ceremoniálních a tahových koní pro evropské dvory. Založení Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem tak lze považovat za historický milník. Hřebčín založil císař Rudolf II., který se již tehdy specializoval na chov starokladrubských koní, kteří byli využíváni pro ceremonie na císařském dvoře.

V 17. a 18. století se uplatnili koně italsko-španělského původu (starokladrubští), kteří byli těžší a nabyli veliké obliby jako reprezentační

 turnajový kůň ^[53]

 nosný kůň ^[54]

karosiéři v tahu těžkých kočárů a byli vyhledáváni pro ceremoniální účely. Proto pro ně byly zvýšeny požadavky na jejich zbarvení. Velmi oblíbenými se staly hermelíny, kteří se k nám dováželi ze Španělska.

V 18. století se začala měnit struktura plemen koní v návaznosti na rozvíjející se průmysl v manufakturách. Rozhodující se stala rychlost v dopravě a využití tažné síly. Španělští koně tak ztratili svou pozici a začala se prosazovat anglická plnokrevná plemena. V roce 1736 císař Karel VI. pro podporu chovu koní nařídil opatření pro produkci koní, která byla postižena dlouholetými válkami. Byl zakázán vývoz koní a zemským stavům bylo nařízeno využívat dobré hřebce a klisny k plemenitbě. Hřebčiny šlechty měly velmi dobrou úroveň, ale zemský chov byl stále v útlumu. To se změnilo v tereziánské době, kdy vznikla četná chovatelská opatření, která směřovala ke zlepšení těchto chovů. Tyto chovy navíc byly producenty vojenských koní, což bylo vlastně jejich hlavním posláním. Říše byla rozdělena na menší chovatelské oblasti a byl nařízen soupis hřebců s výškou v kohoutku nejméně 16 pěstí (168 cm) a byli bez dědičných vad. Vybrané klisny do chovu byly označeny ožehy a stejně tak uznaná hříbata do věku 3 let. Také byla zvýšena cena remont (mladých nevycvičených koní), čímž se snížil dovoz z Holštýnska. Josef II. v těchto akcích pokračoval. Zřízoval zemské hřebčince, vydal nařízení o připouštění hřebců, nechal zřídit zvěrolékařskou školu, vypisoval chovatelské prémie a podporoval vydávání hipologických publikací. Velikým pokrokem bylo zřízení státních hřebčinských stanic s bezplatným připouštěním, které bylo dekretem ze 17. ledna 1782 upraveno podmínkami pro uznání plemeníků (hřebců pro chov) a klisen k připouštění. I přes všechna tato opatření se zdecimované chovy rozvíjely jen velmi pomalu.

Na základě vojenské rady byli na přelomu 18. a 19. století vykupováni vhodní hřebci, kteří byli přidělováni na císařské stanice v sídlech vojenských pluků v Pardubicích, Chlumci nad Cidlinou, Poděbradech a Brandýse nad Labem. Postupně narůstal počet stanic a na zlomu století jich již bylo 136. Koncem 18. století se také začala po koních zvyšovat poptávka pro tažné účely – doprava, průmysl, v přístavech, dolech atd. Rovněž také u vojenských potřeb, proto vojenská správa přispívala k rozšíření chovu, kdy byly zakládány převážně vojenské hřebčince. Kůň v zemědělství byl neustále druhořadý. Zemědělští koně byli převážně menší a nedostatečně vyvinutí. Pouze v přímořských oblastech s dostatkem pastvin byl vývin zemědělských koní uspokojivý. Jelikož zemědělství muselo stačit rozvíjícímu se průmyslu, došlo k zvýšení produktivity práce i zemědělství. Ta byla podmíněna právě tažnou silou, kterou zajišťovali koně. Tím v 1. polovině 19. století nastává rozmach chovu také zemědělských koní. Tvorba kulturních plemen koní tak touto dobou dosáhla největšího rozvoje. Později za Rakouska-Uherska došlo k dalšímu historickému milníku, a to k modernizaci a zefektivnění chovu. Začala se šlechtit i další plemena, která již byla vhodná i pro zemědělské účely, mimo těch vojenských.

Využití koní ve vojsku kulminovalo koncem 19. století a po první světové válce se počet vojenských koní snížil na minimum. Roku 1872 však bylo vyhověno požadavkům zemědělců na větší rámec koní. Ve snaze o zesílení plemeníků se začal počet orientálních a anglických plemeníků snižovat. Místo nich byli z Francie dováženi anglonormani a na významu nabýli také chladnokrevníci. K udržení typů koní bylo vytvořeno 5 chovných oblastí, kdy české země byli zařazeny do II. (oblast těžkého pracovního koně – Čechy) a III. (oblast středního tažného i jezdeckého koně – Čechy, Morava a Slezsko) oblasti.

Po vzniku Československa v roce 1918 nebyla situace chovu ideální. Zejména chov teplokrevných koní byl v neutěšeném stavu. Hřebčiny jako Kladruby nad Labem a Napajedla hrály klíčovou roli při obnově a rozvoji chovu koní. Počátkem 20. století docházelo ke zřizování chovatelských svazů, které spolupracovaly se státními hřebčinci, například při testacích (výkonnostní zkoušky). Tyto zkoušky byly významným kvalitativním pokrokem pro zlepšování výkonnostního potenciálu chovaných koní. Nejprve šlo o hodnocení tažné síly, postupně se počet hodnocených vlastností zvyšoval a zdokonalovaly se zkušební systémy. Po roce 1945 se československý stát po velkém úpadku chovu, zapříčiněném oběma světovými válkami, opět zaměřil na obnovu klíčových plemen a podpořil modernizaci hřebčínů, a to především právě Kladrub a Napajedel.

Současnost

Dnes má Česká republika bohatou tradici v chovu koní s přibližně 40 plemeny, která se u nás v současnosti chovají. Pro 23 z nich je vedena plemenná kniha, která dokládá pokračující zájem o chov. Česká republika, s dlouhou tradicí v chovu koní, je domovem například kladrubského bělouše, jedinečného plemene zapsaného na seznam světového dědictví UNESCO. Dnes je dlouhodobě jednotlícím subjektem v českém chovu koní asociace svazu chovatelů koní (ASCHK). Dochází však k odlivu zkušených chovatelů a nastupují mladí nadšenci, kteří však většinou nemají patřičné vzdělání v oboru. ASCHK se na vzdělávání podílí vydáváním odborných časopisů, dohledem nad výběrem zástupců do Rad plemenných knih, osvětou při chovatelských přehlídkách, svodech, zkouškách apod., spoluprací se středními a vysokými zemědělskými školami, Výzkumným ústavem živočišné výroby v Uhřetěvsi a pořádáním školení, přednášek a konferencí.

Zemědělství a lesnictví

Jedná se o pracovní využití koně pro potažní práce. Tyto práce se nachází ve většinou těžko dostupných terénech, kdy jsou tak koně, zejména chladnokrevníci, nezastupitelní při vyklizování a přibližování dříví. Pomáhají také při zakládání a obnovách lesů. Jejich využitím dochází k menšímu poškození lesních porostů a pozemků ve srovnání s těžkou mechanizací. V dnešní době však počet těchto koní v zemědělství poklesl, což se negativně projevuje na jejich dalším chovu. K poklesu dochází již od konce 90. let, kdy zásadní zlom nastal s příchodem nového tisíciletí. Tehdy došlo k převodu této vázané živnosti na volnou a došlo také k ustoupení platných norem a zadávaných zakázek, čímž došlo ke snížení nabídky i poptávky této práce. Dnes tuto profesi tak vykonává přibližně 400 koní na plný pracovní úvazek a asi 1 800 koní občasně.

kočárový kůň ^[55]

koňské spřežení k orbě ^[57]

koňské spřežení k lesní těžbě ^[58]

Sport

Využití koní ve sportu je dnes velice rozmanité, bohužel taky finančně náročné. Toto využití by mělo sloužit především ke zvyšování kvality chovaných koní. Pomocí soutěží je testována jejich výkonnost, ke které se následně přihlíží při výběru plemenných koní. Tím jsou kladeny také vysoké nároky na kvalitu jezdců.

Nejoblíbenější disciplínou je skokové ježdění, dále pak drezúra a spřežení, poslední dobou také voltiž (gymnastika na koni), reining (westernový styl jízdy) a vytrvalostní jízdy.

sportovní kůň ^[59]

Volnočasové aktivity a zdravotnictví

Jedná se o odpočinkové jízdy volnou přírodou. Dnes se tyto jízdy již přeměnily i na styl turistiky, která získává stále více na oblibě. Dokonce na našem území vznikají nová agroturistická centra pro lidi, kteří nemají vlastního koně, kteří si tak požítky této turistiky mohou zažít na vlastní kůži. Také sem lze zařadit kočárové projížďky a organizované jezdecké tábory. Všechny tyto aktivity podporují venkovský turismus a ochranu kulturního dědictví.

Ve zdravotnictví jde o hiporehabilitaci, léčebná a pedagogická užití při hipoterapii, psychoterapii, parajezdectví a další aktivity s využitím koní. Těmto metodám se věnuje přes 60 státních i nestátních organizací. ^[1,15,26,27,28]

koňská vyjížďka ^[60]

Chov koní v Pardubickém kraji

Pardubický kraj je úzce spjat s chovem koní, a to díky Národnímu hřebčínu v Kladrubech nad Labem. Hřebčín byl založen roku 1579 císařem Maxmiliánem II., čímž se stává nejstarším hřebčínem v České republice, a i jedním z nejstarších hřebčínů na světě. Chov se zde specializuje na starokladrubského koně (bělouši a vraníci), který je znám pro svou eleganci a využití při ceremoniálních příležitostech. Tito koně jsou tak jedním z nejstarších českých plemen. Hřebčín hýčkal především Rudolf II., který jej povýšil na dvorní císařský hřebčín. Hřebčín je od roku 2019 zapsán v seznamu světového dědictví UNESCO.

Dalším místním významným hřebčínem je hřebčín ve Slatiňanech. Byl založen v roce 1898 jako zámecký hřebčín na severním okraji města v zámeckém parku. Vznikl z původních stájí pro dostihové koně a koně pro parforsní hony, které patřily spolu s přilehlým zámkem a panstvím rodině Auerspergů. V hřebčíně se také již 65 let chová i starokladrubský kůň. V místním zámku se nyní nachází Hippologické muzeum s rozsáhlými sbírkami slavných jezdeckých portrétů (tzv. kůň v umění).

Další významnou tradicí je pořádání dostihů, zejména Velké pardubické steeplechase, která se koná od roku 1874 a je považována za nejtěžší a nejstarší překážkový dostih v Evropě. Dostihová sezóna zde začíná v květnu a končí v říjnu, kdy se během této doby koná více než 10 dostihů. Dostihové závodiště se mimo pořádání závodů využívá pro propagaci chovu a výcviku dostihových koní.

Je zde podporován také výcvik ceremoniálních kočárových koní, jehož metodika je zapsána na Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví UNESCO.^[29,30,31]

Chov koní a jezdecké aktivity v ORP Lanškroun

Chov má zde, jako i v jiných venkovských oblastech České republiky, své kořeny v minulosti. Koně zde byli nezbytní pro zemědělské práce, přepravu a také v menší míře pro vojenské účely. Dnes je zde chov podporován různými formami spolupráce mezi městem, školami, jezdeckými kluby a místními farmami. Dochází tak nejen k výchově mladé generace zemědělců (na což se místní region specializuje), ale i k podpoře kulturního dědictví a udržitelnosti místních tradic spojených s chovem koní.

K rozvoji jezdeckví a chovu v regionu přispívají soukromníci a několik místních stájí a jezdeckých společností.

Střední zemědělská škola Lanškroun

Škola byla založena v roce 1945 a hraje klíčovou roli v oblasti zemědělského vzdělávání, včetně chovu koní a dalších zemědělských zvířat. Součástí školy je školní statek zahrnující chovy skotu a dalších zemědělských zvířat, nevyjímaje koní. Studenti se tak setkají nejen s teoretickou částí výuky, ale i s reálným provozem na statku. To mimo samotného chovu koní zahrnuje také jejich výcvik a další činnosti s tím spojené. Škola pravidelně pořádá dny otevřených dveří, během kterých je možno tyto stáje navštívit a dozvědět se něco o chovu a dalších aktivitách školy.

Sportovní jezdecký klub při Střední zemědělské škole Lanškroun

Klub je zde významnou součástí jezdecké komunity. Umožňuje studentům i veřejnosti zapojit se do jezdeckých aktivit. Zaměřuje se na výuku jízdy na koni, vozatajství a zapřahání koní. Dále se zde věnují samotnému výcviku koní a přípravě na různé jezdecké soutěže. Klub mimo jiné nabízí návštěvy jízďárny a stájí po předchozí domluvě a poskytuje možnost ustájení soukromého koně a péči o něj za finanční poplatek, hraje také klíčovou roli v udržování a propagaci jezdeckých tradic regionu.

Jezdecká společnost Sára

Byla založena roku 2002 jako občanské sdružení. Tato společnost se zabývá chovem a sportovním využitím koní. Nabízí výuku jízdy na koni i možnost vyjížděk.

Farma Kněžour Ostrov

Mimo vyjížděk farma poskytuje i další jezdecké aktivity. Věnují se zde chovu koní plemene Quarter horse a jsou zde koně turističtí, sportovní a soukromých majitelů. Majitelé zde mimo jiné pořádají akce s westernovými trenéry, country bály či menší posezení v místním salonu.

Jezdecké závody v regionu

Lanškounsko je také dějištěm různých jezdeckých závodů a akcí, které podporují tradici chovu koní a jezdeckého sportu v regionu. Tyto události velmi přispívají k popularizaci jezdeckého sportu a posilují místní komunitu chovatelů a jezdců v oblasti. Závody se pořádají v různých úrovních od amatérských po profesionální. Tyto akce napomáhají mimo jiné i místnímu hospodářství, protože podobné akce vysoce přitahují návštěvníky z širokého okolí.^[32,33,34,35]

Příloha IV.

ÚČINKY KONĚ NA ČLOVĚKA A LÉČEBNÉ PROCEDURY

Na koni po Lanškrounsku

Krajinářsko-architektonická koncepce
hipoturistiky po Lanškrounsku

**FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE**

Bc. Kateřina Dvořáková

vedoucí práce: Ing. Jitka Trevisan

15120 Krajinářská architektura

Diplomní projekt

LS 2024/25

Účinky koně na člověka a léčebné procedury

Kůň má na člověka přirozený a pozitivní vliv, který se projevuje jak po psychické a sociální, tak i fyzické stránce. Samotné interakce se zvířetem mohu vést k psychickému uvolnění a snížení stresu. Koně fungují jako jakási zrcadla lidských emocí, což pomáhá v psychoterapii při sebepoznávání a emočním rozvoji. Aktivita s koňmi dále podporují sociální interakce. Zlepšují komunikační dovednosti a posilují sebevědomí, což má přínos pro osoby s psychickými poruchami. V poslední řadě jízda na koni v kroku na jezdce přenáší rytmické impulzy, čímž dochází k stimulaci svalů a nervového systému. Toho se využívá při hipoterapii pro zlepšení motorických funkcí.

Hiporehabilitace

Jde o zastřešující a nadřazený název pro všechny aktivity a terapie, kdy se kůň setkává s člověkem, jež má zdravotní znevýhodnění či specifické potřeby. Název pochází z řeckého hippos (kůň). Hiporehabilitace se tedy rozděluji do několika disciplín – hipoterapie, psychoterapie pomocní koní, parajezdectví a aktivity s využitím koní.

Hipoterapie

Jedná se o fyzioterapeutickou metodu, která jako pomůcku používá speciálně připraveného koně. Konkrétně se využívá pohybu koňského hřbetu v kroku. Tento pohyb je střídavý a rytmicky i cyklicky se opakující, což nabízí stimulaci ovlivňující motorické chování klienta aktivací všech úrovní centrální nervové soustavy. Záměrem je podpora hojivých procesů v nervovém systému a pohybu. Různé polohy na koňském hřbetu, které však respektují možnosti a schopnosti klienta, mohou ovlivnit držení těla i pohybové dovednosti, ať už se jedná o pohyby větší či jemné. Toto je možné díky podobnosti stereotypu chůze člověka a koně. Centrální nervový systém pohybové znevýhodněného člověka je nucen zpracovávat a vysílat vjemy a příkazy, které by za normálních okolností vysílal při lidské chůzi. Lze tak docílit pokroků v rehabilitaci dětí i dospělých, mají-li postiženou koordinaci, rovnováhu a vývoj vzpřimování. Lze ji preventivně použít i v případech, kdy z důvodu onemocnění dochází k degeneraci nebo přerušení nervových drah řídících pohyb. Diagnózy vhodné k této léčbě jsou například opožděný psychomotorický vývoj, dětská mozková obrna, Downův syndrom, poruchy senzorické integrace, autismus, roztroušená skleróza, lehká mozková dysfunkce svalové dystrofie, kardiovaskulární onemocnění, astma, nebo cystická fibróza.

Čím déle je možnost připomínat organismu jeho správnou funkci, tím více se oddaluje negativní vliv degenerativních onemocnění a následků po úrazu na hybnosti člověka. Také se tím připravují vhodné podmínky pro následné klasické fyzioterapeutické metody, kterými je hipoterapie správně doplňována.

Do úvahy ke zlepšování stavu klientů se také přidává působení přírodního prostředí, které pozitivně ladí lidskou psychiku už jen přítomností koně.

Tyto terapie lze aplikovat na děti od věku 2 měsíců a horní hranice klientů není určena. Doporučení hipoterapie se ale odvíjí také například od alergií na srst, či venkovské prostředí, má-li pacient otevřené rány, či trpí nepřekonatelným strachem z koně. Jednotlivé terapie probíhají přibližně 10-20 minut ve frekvenci 2x za týden, avšak záleží na aktuálním stavu klienta a terapeutickém cíli. Celkové trvání by však mělo být minimálně po dobu 3 měsíců. U určitých diagnóz se však léčba může aplikovat i po dobu několika let. Klienti jsou však vždy přijímáni pouze s písemným souhlasem lékaře.

Psychoterapie s koněm

Patří mezi integrativní směry psychoterapie k terapii pacientů, kdy se využívá vztahů terapeut-kůň-pacient. Léčba se zakládá na působení specifických vlastností koně, které ovlivňuje lidské duševní poruchy a onemocnění. Je součástí komplexní péče o klienty všech věkových skupin. Nejčastěji se jedná o lidi postižené organickými duševními poruchami včetně demence, s poruchami od účinků psychoaktivních látek (alkohol, drogy, gamblerství...), lidi trpící schizofrenií a dalšími poruchami nálad, osobnosti či psychického vývoje u dětí.

Především klienti s psychózou navazují se zvířetem kontakt snáz nežli s člověkem, kdy se jedná spíše o neverbální kontakt. Kůň pak plní pozici prostředníka mezi klientem a terapeutem. Cílem je vytvoření kontaktu klienta s terapeutem. Jedno sezení trvá 20-30 minut při četnosti 1-2x týdně, kdy celkové trvání není omezeno.

Dělí se na:
Vlastní terapeutickou práci s pacienty s duševním onemocněním
Kontaktní terapie

Pacient se seznamuje s novým prostředím stáje, poznává koně a učí se o něj pečovat, což zahrnuje čištění, krmení, uzdění, osedlání, vodění a plnění různých úkonů s koněm ze země. Důraz se klade právě na navázání kontaktu s koněm – chápání jeho projevů a učení se komunikace s ním.

Samotná hiporehabilitace

Jde o adaptaci na jízdu na koni. Snaží se zvládat rovnováhu na nenáročném a následně v obtížnějším terénu. Po klientově adaptaci nastupují složitější cvičení, které jsou řízeny terapeutickým plánem.

Pracovní terapie

Je nácvik pracovních dovedností v praxi, to znamená pomoc při ošetřování a péči o koně, a další aktivity související s provozem rehabilitačního střediska.

Sportovní aktivity klientů

Mohou následně navazovat na terapeutické působení, kdy se jedná o pomezí mezi oblastí psychoterapie a sportu pro osoby s tělesným postižením. Jedná se tak o různé aktivity parajezdectví.

Parajezdectví

Na rozdíl od předchozích metod zde pacienti aktivně koně ovládají. V závislosti na typu postižení se využívají speciálně upravené pomůcky nebo jiná technika jízdy. Touto disciplínou se většinou nezačíná, ale je pokračováním předchozích hipoterapií.

Během parajezdectví dochází ke vzniku správného pohybového vzoru a podpoře motorického vývoje a dalších rovnovážných reakcí či symetrizaci svalových napětí. Jde tedy o aktivní způsob udržování fyzické i psychické kondice. Lze si, v závislosti na stavu pacienta, zvolit rekreační ježdění či účast na speciálních sportovních soutěžích.

Dle některých odborníků se tak lidé mohou vyrovnat se svým handicapem, ale mohou se tak i integrovat mezi zdravé vrstevníky díky společnému zájmu.

 Paradrezura – nácvik korektního vedení koně v rámci základních drezúrních prvků. Řídí se obecnými principy klasické drezury, kdy se jezdec pohybuje po vytyčeném obdélníku, ve kterém jsou předváděny jednotlivé úlohy. Mohou se jí účastnit pouze jedinci po splnění speciálních testů, které jsou vyhodnocovány ve spolupráci s lékařem.

Paravoltiž (akrobacie) – nácvik základních voltižních cvičení, kdy se může jednat jak o jednotlivce, tak i skupinu. Tato sportovní disciplína je pro oslabené jedince poměrně náročná na fyzickou kondici a je určena pouze pro určité jedince. Jde u ní o rozvíjení a zdokonalování pohybových schopností včetně těch psychických. Cílem je také podpora samostatnosti, tvořivosti a zvyšování sebevědomí jedinců.

Paravozatajství – nácvik postrojování a zápřahu koní včetně jejich vedení.

Parawestern – nácvikové ježdění ve stylu western.

Aktivity s využitím koní

Jde o aktivity spojené s pedagogickou a sociální praxí – metoda speciální pedagogiky a sociální práce a pedagogiky využívající prostředí pro chov koní, kontaktu s koněm a interakcí mezi koněm a člověkem pro motivaci, výchovu a vzdělávání lidí se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním a specifickými potřebami. Tyto aktivity působí v oblasti pedagogiky a sociálních služeb, nikoli ve zdravotnictví, jak tomu je u předešlých oddílů.

Jedná se o princip, kdy se klienti (různého věku) učí sebepoznávání, hodnocení svých dovedností a schopností. Lze pracovat i ve skupinách, kdy se učí spolupráci například při čištění koně, nasedání a provádění dalších úkonů. Cílovými klienty jsou převážně děti, které trpí poruchami učení a chování, děti s vadou řeči, ale také různověcí klienti s mentálním postižením, smyslovými vadami, autismem, poruchami příjmu potravy a lidé, kteří se obtížně sociálně začleňují. Lekce trvají přibližně 30-60 minut 1 až 2x za týden po minimální dobu 3 měsíců.

Kontakt s koněm je zde emotivním zážitkem, který podporuje intelektovou složku klientů a jejich pozornost. Kůň představuje silný motivační prvek pro další činnosti, obzvláště u dětí. Z praxe je také zřejmé, že vztah koně a člověka je pro pacienty významnější a má tak i větší vliv nežli samotná jízda na koni. Důraz se tedy klade na navázání těchto vztahů.^[36,34,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44,45,46]

Příloha V.

AGROTURISTIKA

Na koni po Lanškrounsku

Krajinářsko-architektonická koncepce
hipoturistiky po Lanškrounsku

**FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE**

Bc. Kateřina Dvořáková
vedoucí práce: Ing. Jitka Trevisan
15120 Krajinářská architektura
Diplomní projekt
LS 2024/25

Agroturistika a hipoturistika

Agroturistika

Jde o způsob trávení volného času v typických venkovský podmínkách, někdy spojeného s dobrovolnou prací v zemědělství, nebo napodobováním tradičních i současných venkovských tradic a zvyků. Smyslem je poznání života zemědělců a venkova. Člověk se tak dostane do kontaktu se zvířaty, třeba právě k jízdě na koni, zemědělským plodinám a zlepšuje tak svůj vztah k půdě a vlastenectví. Agroturistika se tak podílí na udržování a rozšiřování kulturních a sociálních tradic, představuje pozitivní přínos ve spojení s cestovním ruchem, respektování přírody a celkově zlepšení vztahu k přírodě a životnímu prostředí. Přispívá k zvelebování krajiny a umožňuje objevovat krásy a tradice jednotlivých regionů. Součástí může být také ekoturistika a návštěva vinařských sklípků, které jsou součástí vinic. Agroturistika je mimo jiné velmi často spojována s projíždkami na koních a péčí o ně.

Agroturistiku lze rozdělit na dva druhy, a to turistiku na rodinné farmě nebo v rámci zemědělských podniků. Na rodinných farmách se turisté někdy účastní běžných hospodářských prací, jakými jsou například sušení sena, vybírání brambor, sběr jahod atd. U zemědělských podniků se lidé většinou věnují atraktivním činnostem jakými mohou být myslivost, honitba, jezdecká škola, rybolov, kdy jde o činnosti vyplývající ze zemědělského hospodaření.

Základními složkami pro tuto turistiku jsou služby uspokojující základní potřeby, kterými jsou služby ubytovací, stravovací, dopravní a průvodcovské. Ubytování probíhá většinou v agrohotelech, turistických ubytovnách, penzionech, chatových osadách nebo kempech. Doplnkovými službami, které zvyšují atraktivnost rezortů, pak jsou služby za účelem využití volného času, které mohou představovat sportovní centra.

Historie agroturistiky a agroturismus ve světě

Základy agroturistiky položila změna lidského smýšlení v období 19. století, zejména romantismus s jeho romantizováním venkova. Poprvé však byl tento typ alternativního turismu uveden v 60. letech 20. století v USA. Touto dobou začali obyvatelé měst vyhledávat venkov jako útočiště před průmyslovým ruchem a znečištěním. Nejlépe se agroturistice daří v ekologicky orientovaných vyspělých zemích.

V Rakousku je agroturistika převážně organizovaná jako soukromé podnikání farmářů, kdy se jedná o doplňkovou aktivitu podporující příjmy zemědělců.

Ve Švýcarsku se přibližně 40 % farem nachází v horských oblastech a většinou se bez turistiky neobejdou. Turismu se tak věnují především v zimě, kdy pronajímají někdy i celé budovy a pracují na lanovkách.

V Itálii byl v roce 1985 přijat zákon podporující agroturistiku a začali vznikat a postupně se zvyšoval počet agrofarmem, které nabízely ubytování a zážitky spojené s místní kulturou a zemědělstvím.

Extrémním případem agroturistiky byla Čína, zde studenti dobrovolně či někdy i povinně odjížděli z měst na dočasné výpomoci do oblastí zaostalého zemědělství jakožto součást kulturní revoluce.

Historie agroturistiky u nás

Tento druh turistiky u nás navazuje na tradice 50. let, kdy pracující inteligence jezdila pomáhat sklízet úrodu, nebo těžít uhlí. V 70. a 80. letech pak často naši studenti jezdili sklízet chmel. Rozvíjet se u nás začala po roce 1989, kdy došlo k transformaci zemědělství a venkovských oblastí. První agrofarmy se tak otevřely turistům v roce 1993, kdy na své zahájení bylo připraveno 15 farem a o rok později jich bylo již 51.

V dnešní době již existují i cestovní kanceláře, které tuto možnost nabízí v rámci rodinné dovolené. Součástí programů farem i rančů tak bývá poznávání místních lidových zvyků a tradic daného regionu. Několik těchto agroturistických center se nachází v Libereckém, Královéhradeckém, Pardubickém a Moravskoslezském kraji a na Vysočině.

V ORP Lanškroun se nachází 2 agroturistická centra. Prvním je agroturistická farma občanského sdružení Yogashrama v obci Dolní Čermná, kde se zaměřují na jógové hodnoty. Nabízí vzdělávání o těle a mysli a jejich tradičním ovládnutí k docílení harmonie. Také jsou zde programy k osobní kultivaci a vážnému studiu, ale také k relaxaci a odpočinku. Druhým je farma Knápek v obci Horní Heřmanice, kde jde především o ubytování uprostřed venkovského prostředí a je vhodné pro rodinné dovolené. ^[47,48,49,50,51,52,53]

Zdroje

- [1] Kůň. Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ <https://cs.wikipedia.org/wiki/K%C5%AF%C5%88>
- [2] Condylarthra. Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Condylarthra>
- [3] Orohippus. Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ <https://en.wikipedia.org/wiki/Orohippus>
- [4] Epihippus Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ <https://en.wikipedia.org/wiki/Epihippus>
- [5] Miohippus. Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ <https://en.wikipedia.org/wiki/Miohippus>
- [6] Parahippus. Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ <https://en.wikipedia.org/wiki/Parahippus>
- [7] Mesohippus. Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ <https://en.wikipedia.org/wiki/Mesohippus>
- [8] Merychippus. Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ <https://en.wikipedia.org/wiki/Merychippus>
- [9] Pliohippus. Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ <https://en.wikipedia.org/wiki/Pliohippus>
- [10] Oligocén. Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Oligoc%C3%A9n>
- [11] Miocén. Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Mioc%C3%A9n>
- [12] Původ koní. Horses-online. [Online] 15. 11. 2024_ <https://www.horses-online.cz/index.php?mmi=10&smi=841>
- [13] Kenozoikum. geologie.vsb.cz. [Online] 15. 11. 2024_ <http://geologie.vsb.cz/GMT/HISTGMT/textova%20cast/9.%20Kenozoikum.htm>
- [14] Situační a výhledová zpráva: Koně 2022. Ministersvo zemědělství. [Online] 18. 11. 2024_ <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/publikace/situacni-vyhledove-zpravy/zivocisne-komodity-hospodarska-zvirata/kone/kone-2022>
- [15] Chov. ASCHT. [Online] 20. 11. 2024_ <https://www.aschk.cz/>
- [16] Chov koní. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. [Online] 20. 11. 2024_ <https://kzv.zf.jcu.cz/studium-a-vzdelavani/studijni-materialy-a-informace/chov-hospodarskych-zvirat/chov-koni/chov-koni-souhrn.pdf>
- [17] David W. Anthony. The Horse, the Wheel, and Language. 2007.
- [18] Robert Drews. The coming of the Greeks: Indo-European Conquests in the Aegean and the Near East. 1988.
- [19] Patricia B. Ebrey. The Cambridge Illustrated History of China. 1999.
- [20] Ann Hyland. The Horse in the Ancient World. 2003.
- [21] Pita Kelekna. The Horse in Human History. 2009.
- [22] Charles C. Mann. 1491: New Revelations of the Americas Before Columbus. 2005.
- [23] J. J. Norwich. Byzantinum: The Early Centuries. 1990.
- [24] E. Daumas. The Horses of the Sahara and the Manners of the Desert. 2013.
- [25] B. Fagan. The Little Ice Age: How Climate Made History 1300-1850. 2001.
- [26] Historie chovu koní u nás. Horses-online. [Online] 22. 11. 2024_ <https://www.horses-online.cz/index.php?mmi=10&smi=850>
- [27] Koncepce chovu koní v ČR. Ministerstvo zemědělství. [Online] 22. 11. 2024_ <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/zemedelstvi/zivocisna-vyroba/zivocisne-komodity/kone/koncepce-chovu-koni-v-cr>
- [28] Caroline Jane Ormston. Bakalářská práce Historický vývoj chovu koní na území České republiky. Agronomická fakulta, ústav chovu a šlechtění zvířat. Brno, 2019. Theses. [Online] 22. 11. 2024_ <https://theses.cz/id/g5vc06/>
- [29] Národní hřebčín Kladruby nad Labem. Wikipedie. [Online] 22. 11. 2024_ https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodn%C3%AD_h%C5%99eb%C4%8D%C3%ADn_Kladruby_nad_Labem
- [30] Po stopách koní. Tradice má smysl. [Online] 22. 11. 2024_ <https://www.tradicemasmysl.cz/Regiony/Vychodni-Cechy/Pardubicko/Vylety/Po-stopach-koni>
- [31] Unikátní krajina koní v Kladrubech nad Labem. Milan Novák. [Online] 22. 11. 2024_ <https://www.propamatky.info/cs/zpravodajstvi/pardubicky-kraj/x/unikatni-krajina-koni-v-kladrubech-nad-labem/7446>
- [32] Sportovní jezdecký klub při SZeŠ Lanškroun. Město Lanškroun. [Online] 22. 11. 2024_ <https://www.lanskroun.eu/sportovni-jezdecky-klub-pri-szes-lanskroun/os-1277>
- [33] Jezdecké závody s rozsáhlým doprovodným programem. Marie Hrynečková. [Online] 22. 11. 2024_ <https://www.lanskrounsko.cz/cz/3467-jezdeckezavodyrosozahlymdoprovodnymprogramem>
- [34] Zemědělská škola v Lanškrouně ukáže lidem stáje. Věra Pavlasová . [Online] 22. 11. 2024_ https://www.irozhlas.cz/regiony/zemedelska-skola-v-lanskroune-ukaze-lidem-staje_201311010100_nbojcev
- [35] Farma Kněžžour. Lukáš Juda. [Online] 22. 11. 2024_ <https://farmaknezour.cz/>
- [36] Hiporehabilitace. Wikipedie. [Online] 30. 11. 2024_ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hiporehabilitace>
- [37] Moudrost koní pomáhá lidem. Mgr. Jitka Herzánová. [Online] 30. 11. 2024_ https://sancedetem.cz/moudrost-koni-pomaha-lidem?utm_source=chatgpt.com
- [38] Karolína Letochová. Bakalářská práce Vliv psychoterapie pomocí koní na osoby s psychickými poruchami. Česká zemědělská univerzita v Praze, fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, katedra etologie a zájmových chovů. Praha. 2019. Theses. [Online] 30. 11. 2024_ https://theses.cz/id/azkixj/zaverecna_prace.pdf?lang=sk&utm
- [39] Hipoterapie. Wikipedie. [Online] 30. 11. 2024_ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hipoterapie>
- [40] Hipoterapie. Zvířecí pohoda. [Online] 30. 11. 2024_ <https://www.zvirecipohoda.cz/aktivity-se-zviraty/hipoterapie/>
- [42] Psychoterapie pomocí koní. Wikipedie. [Online] 30. 11. 2024_ https://cs.wikipedia.org/wiki/Psychoterapie_pomoc%C3%AD_kon%C3%AD
- [43] Parajezdectví. Wikipedie. [Online] 30. 11. 2024_ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Parajezdectv%C3%AD>
- [44] Paravoltiž jako sportovní disciplína v rámci léčebné hipoterapie. Masarykova univerzita, fakulta sportovních studií. [Online] 30. 11. 2024_ <https://www.fsps.muni.cz/emuni/data/reader/book-13/08.html>
- [45] Paradrezura. Česká jezdecká federace. [Online] 30. 11. 2024_ <https://www.cjf.cz/discipliny/paradrezura>
- [46] Aktivita s využitím koní. Wikipedie. [Online] 30. 11. 2024_ https://cs.wikipedia.org/wiki/Aktivita_s_vyu%C5%BEit%C3%ADm_kon%C3%AD
- [47] Agroturistika. Wikipedie. [Online] 1. 12. 2024_ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Agroturistika>
- [48] Co je agroturistika. Na Farmu. [Online] 1. 12. 2024_ <https://www.nafarmu.eu/agroturistika>
- [49] Zážitková agroturistika. Adrop. [Online] 1. 12. 2024_ <https://www.adrop.cz/agroturistika>
- [50] Agroturistika. Východní Čechy. [Online] 1. 12. 2024_ <https://www.vychodni-cechy.info/agroturistika/>

[51] Lucie Vaničková. Diplomová práce Analýza podnikání v agroturistice ve vybraném regionu. Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta. Liberec, 2011. [Online] 1. 12. 2024_ <https://dspace.tul.cz/items/5d6781c4-0128-4fbb-a35c-cf2ae377a5cf>

[52] Agroturistika. Infinity active. [Online] 1. 12. 2024_ <http://www.infinityactive.cz/index.php?s=agroturistika>

[53] Jelínková. JEZDECKÉ STEZKY LIBERECKÉHO KRAJE. [Online] 1. 12. 2024_ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://jslk.wbs.cz/prezentace/jelinkova_26_4_14.pdf

[54] Magdaléna Kovaříková. Bakalářská práce Cestovní ruch a hipoturistika - specifika, podmínky a význam pro rozvoj oblasti. Vysoká škola regionálního rozvoje. Praha, 2013. [Online] 1. 12. 2024_ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://is.ambis.cz/th/giej2/Kovarikova_Magdalena_BP_2013.pdf

[55] Pavlína Novotná. Bakalářská práce Produkty cestovního ruchu. Produkt hipoturistiky jako prostředek geografického poznání regionu. Unviverzita Hradec Králové, fakulta informatiky a managementu. Hradec Králové 2019. [Online] 1. 12. 2024_ <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://theses.cz/id/66xs22/STAG91132.pdf>

[56] Dagmar Dušková. Bakalářská práce Hipoturistika na Vysočině se zaměřením na oblast Jihlava. Vysoká škola polytechnická Jihlava, cestovní ruch. Jihlava, 2013. [Online] 1. 12. 2024_ <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://isz.vspj.cz/bp/get-bp/student/17585/thema/3625>

[57] Hipostezka. Wikipedie. [Online] 1. 12. 2024_ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hipostezka>

[58] Lenka Véghová. Bakalářská práce Cestovní ruch a hipoturistika - specifika, podmínky a význam pro rozvoj oblasti. Vysoká škola regionálního rozvoje, Praha, 2013. [Online] 1. 12. 2024_ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://is.ambis.cz/th/oddy9/Veghova_Lenka_BP_2013.pdf

[59] Petra Škraňková. Bakalářská práce Analýza rozvoje hipoturistiky v Pardubickém kraji. [Online] 1. 12. 2024_ <https://vskp.vse.cz/7460>

[60] Stovky kilometrů na hřbetu. Vydejte se do centra koňské turistiky v Česku. Pavla Apostolaki. [Online] 15. 12. 2024_ https://www.idnes.cz/cestovani/po-cesku/konska-turistika-v-cesku-par-dubicky-kraj-hrebci-kladruby-konske-stezky-hipostezka-hipoturistika.A200610_100427_po-cesku_hig

Zdroje obrázků

- [1] Condylarthra. Wikipedie. [Online] 15. 11. 2024_ https://cs.wikipedia.org/wiki/Condylarthra#/media/Soubor:Arctocyon_DB.jpg
- [2] Eohippus. Project-zoo.fandom. [Online] 15. 11. 2024_ <https://project-zoo.fandom.com/wiki/Eohippus?file=Eohippus.png>
- [3] Orohippus. Dino.fandom. [Online] 15. 11. 2024_ <https://dino.fandom.com/es/wiki/Orohippus?file=Orohippus.jpg>
- [4] Epihippus. Pinterest. [Online] 15. 11. 2024_ <https://cz.pinterest.com/pin/440297301051514194/>
- [5] Mesohippus. Equineguelph. [Online] 15. 11. 2024_ https://equineguelph.ca/learn_objects/evolutiontimeline/mesohippus.html
- [6] Miohippus. Equineguelph. [Online] 15. 11. 2024_ https://equineguelph.ca/learn_objects/evolutiontimeline/miohippus.html
- [7] Parahippus. Emaze. [Online] 15. 11. 2024_ <https://www.emaze.com/@azqtfzct/Evolution-of-a-Horse>
- [8] Anchitherium. Dinopedia. [Online] 15. 11. 2024_ <https://dinopedia.fandom.com/wiki/Anchitherium?file=Anchitherium.jpg>
- [9] Merychippus. Equineguelph. [Online] 15. 11. 2024_ https://equineguelph.ca/learn_objects/evolutiontimeline/meryhippus.html
- [10] Pliohippus. Equineguelph. [Online] 15. 11. 2024_ https://equineguelph.ca/learn_objects/evolutiontimeline/pliohippus.html
- [11] Equus. Equineguelph. [Online] 15. 11. 2024_ https://equineguelph.ca/learn_objects/evolutiontimeline/equus.html
- [12] Mongolský kůň. ChatGBT. [Online] 18. 11. 2024
- [13] Akhal teke. Wikipedia [Online] 18. 11. 2024_ <https://en.wikipedia.org/wiki/Akhal-Teke#/media/File:Dagat-Geli.jpg>
- [14] Kazachtánský kůň. ChatGBT. [Online] 18. 11. 2024
- [15] Jakutský kůň. Gardeninfo. [Online] 15. 11. 2024_ https://gardeninfo.decorexpro.com/cs/loshadi/yakutskaya.html#google_vignette
- [16] Bashkir Horse. Sandra. [Online] 19. 11. 2024_ <https://www.mypets.net.au/bashkir-horse/>
- [17] Karabašský kůň. Yashar Gulu-Zadeh. [Online] 19. 11. 2024_ <https://equilibz.cz/2020/07/26/karabassky-kun-karabakh-horse-zlati-kone-z-karabachu/>
- [18] Hucul. Ing. Zbyněk Pokorný. [Online] 19. 11. 2024_ https://www.chovzvirat.cz/zvire/3379-hucul/#google_vignette
- [19] Arabský plnokrevník. Věra Marková. [Online] 19. 11. 2024_ <https://www.veramarkova.com/nejnovejsi/arabsky-plnokrevnik-1077.html>
- [20] Anglický plnokrevník. Ing. Zbyněk Pokorný. [Online] 19. 11. 2024_ <https://www.chovzvirat.cz/zvire/3376-anglicky-plnokrevnik/>
- [21] Norik. Horses. [Online] 19. 11. 2024_ <https://horses.sk/pk/karta.php?cislo=1011626>
- [22] Hafling. Haflingove. [Online] 19. 11. 2024_ <http://www.haflingove.cz/cs/hafling.html>
- [23] Shirský kůň. Equishop. [Online] 19. 11. 2024_ <https://www.equishop.com/en/blog/shire-the-tallest-horse-breed-in-the-world-n369>
- [24] Clydesdalský kůň. Samantha Johnson. [Online] 19. 11. 2024_ <https://www.youngrider.com/clydesdale-horse-breed/>
- [25] Fjordský kůň. Chov zvířat. [Online] 19. 11. 2024_ <https://www.chovzvirat.cz/zvire/3637-fjordsky-kun/>
- [26] Shetlandský pony. Frederik De Graeve. [Online] 19. 11. 2024_ https://cs.wikipedia.org/wiki/Shetlandsk%C3%BD_pony
- [27] Velšský pony. Tereza Hulcová. [Online] 19. 11. 2024_ <https://www.trawelstud.com/kone-trawel-legolas.php>
- [28] Českomoravský belgik. archiv ankety Nejkrásnější kůň 2016. [Online] 19. 11. 2024_ <https://equichannel.cz/clanky/zajimavosti/hlasujte-pro-nejkrasnejsiho-kone-2016-chladnokrevna-pleme-na-postupuje-ceskomoravsky-belgik-1699-agy>
- [29] Český norik. Jana Nováková. [Online] 19. 11. 2024_ <https://schchk.estranky.cz/img/picture/411/navar.jpg>
- [30] Inzerát č. 196086546. DX. [Online] 19. 11. 2024_ <https://zvirata.bazos.cz/inzerat/196086546/csp-cesky-sportovni-pony-cervený-plavak-hřebec-2024.php>
- [31] Český Teplokrevník. Ivana Maršálková. [Online] 19. 11. 2024_ <https://virtual-horse-show.webnode.cz/cesky-teplokrevnik/>
- [32] Trakénský kůň. Svaz chovatelů českého trakéna. [Online] 19. 11. 2024_ <http://www.ceskytraken.cz/>
- [33] Connemara pony. Btiritish Connemara Pony Society. [Online] 19. 11. 2024_ <https://www.britishconnemaras.co.uk/breeding-owning/about-the-breed/>
- [34] Irish Cob. Classequine. [Online] 19. 11. 2024_ <https://www.classequine.com/races-chevaux/irish-cob/>
- [35] Americký klusák. Livia Valenčatová. [Online] 19. 11. 2024_ <https://kone5582.webnode.sk/americky-klusak-/>
- [36] Kinský kůň. Kynlea. [Online] 19. 11. 2024_ <https://cz.pinterest.com/pin/237846424062443195/>
- [37] Lipický kůň. Petr Kundl. [Online] 19. 11. 2024_ <https://schlk.wbs.cz/Nabidka.html>
- [38] Minihorse. Snuggle Shots. [Online] 19. 11. 2024_ <https://cz.pinterest.com/pin/1152428992146032536/>
- [39] Moravský teplokrevník. Stoličková Vladimíra. [Online] 19. 11. 2024_ https://www.moravskyteplokrevnik.cz/pk_kmen.php?id=170574
- [40] Shagya arab. Dr. Horváth Daniella. [Online] 19. 11. 2024_ <https://babolnamentes.hu/lovak/termekkategoria/4965-gazal-xxii/>
- [41] Slezský Norik. Centru Slezský Norik. [Online] 19. 11. 2024_ <https://www.centrum-slezsky-norik.cz/slezsky-norik-charakteristika/>
- [42] Slovenský teplokrevník. Ing. Zdeněk Müller. [Online] 19. 11. 2024_ <https://jezdectvi.cz/clanek/volny-cas/anketa-nejkrasnejsi-kun-2011-teplokrevna-sportovni-plemena>
- [43] Starokladrubský bělouš. Zoopark Chomutov. [Online] 19. 11. 2024_ <https://zoopark.cz/lexikon/kun-domaci-starokladrubsky/>
- [44] Starokladrubský vraník. Národní hřebčín Kladruby nad Labem. [Online] 19. 11. 2024_ <https://www.nhkkladruby.cz/jarni-trideni-starokladrubskych-koni--4>
- [45] Velšský Cob. DiscoverTheHorse. [Online] 19. 11. 2024_ <https://ojoue.ma/welsh+cob>
- [46] Velšský plnokrevník. Animalx. [Online] 19. 11. 2024_ <http://animalx.blogger.cz/Kone/Anglicky-plnokrevnik>
- [47] Egypťský válečný vůz. Flomaster. [Online] 20. 11. 2024_ <https://flomaster.top/88058-kolesnica-faraona-risunok.html>
- [48] Obřad ašvamedha. Wikipedie. [Online] 20. 11. 2024_ https://en.wikipedia.org/wiki/Ashvamedha#/media/File:Asvamedha_ramayana.JPG
- [49] Koně ve starověké Číně. FX361. [Online] 20. 11. 2024_ <https://www.fx361.com/page/2021/0227/7599237.shtml>
- [50] Koně v římském cirku. David Bimka. [Online] 20. 11. 2024_ <https://www.stoplusjednicka.cz/ferrari-antickeho-sveta-anticti-vozatajove-byli-skutecnymi-atletickymi-bohy>
- [51] Berberský kůň. Valentina. [Online] 20. 11. 2024_ https://jp.pinterest.com/pin/AVYuyaLFVE2qk28BzbRtGuBRXgcem5fgFjk_y8iTRghHQLpfmeUjDIg/
- [52] Katafrakt. Wikipedie. [Online] 20. 11. 2024_ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Katafrakt>
- [53] Turnajový kůň. CraftStoreCz. [Online] 22. 11. 2024_ <https://www.etsy.com/listing/1090748490/blanket-for-horses-and-knights-battalion>
- [54] Nosný kůň. Martina Smetánková. [Online] 22. 11. 2024_ <https://www.archeologienadosah.cz/clanky/stredovek-na-cestach-vyuziti-zvirci-sily-2-dil>
- [55] Kočárový kůň. Magdaléna Straková. [Online] 22. 11. 2024_ <https://hradec.rozhlas.cz/kun-vyslechteny-pro-cisarsky-dvur-chov-starokladrubskych-belousu=-a-vraniku8029507-#&gid-1&pid=1>
- [56] Kůň v 1. světové válce. Archiv Difrologického klubu. [Online] 16. 3. 2025_ <https://rotanazdar.cz/?p=7468&lang=cs>

- [57] Koňské spřežení k orbě. Asociace soukromého zemědělství ČR. [Online] 16. 3. 2025_ <https://www.asz.cz/clanek/4404/setkani-priznivcu-vyuziti-koni-v-zemedelstvi-kone-na-poli-v-cr-dnes-a-zitra/>
- [58] Koňské spřežení k lesní těžbě. Jitka Taussiková. [Online] 16. 3. 2025_ <https://www.jcted.cz/lesnický-den-predstavi-na-zamku-ohrada-praci-lesniku-i-koni-v-lese/>
- [59] Sportovní kůň. Equiinzert. [Online] 16. 3. 2025_ <https://www.equiinzert.cz/inzerat/prodej-sportovni-pony-kat-b-1098>
- [60] Koňská vyjížďka. Carpediem. [Online] 16. 3. 2025_ <https://www.carpediem-jj.cz/skupinove-vyjizdky/>

